

# Dažniausiai užduodami klausimai apie skiepus



ISBN 978-609-454-099-8



© Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras, 2013  
© UAB „Vita e Litera“, 2013

# Dažniausiai užduodami klausimai apie skiepus

## 1. Kodėl reikia skiepytis?

Vakcina yra laikoma saugiausia ir patikimiausia apsauga nuo gyvybei pavojingų užkrečiamųjų ligų (infekcijų). Taip apsaugomas ne tik kiekvienas žmogus, tačiau ir sukuriama saugi aplinka visuomenei.

Kiekviena vakcina yra skiriama apsaugoti žmogaus organizmą nuo konkrečios ligos/infekcijos visą gyvenimą arba tam tikrą laikotarpį. Pavyzdžiui, gripo vakcina – vienam gripo sezonui, difterijos – 5–10 metų. Medikas, skirdamas vakciną, vadovaujasi vakcinos aprašu, kuriame yra nurodytos įskiepijimo dozės ir pakartotino skiepijimosi laikas.

Tam, kad skiepai būtų efektyvūs ir susidarytų imunitetas, privaloma laikytis atitinkamos vakcinacijos sekos (kurso), kuris nurodytas vakcinos apraše. Skiepų efektyvumas siekia nuo 90 iki 99 procentų. Tačiau ne visada „kalta“ vakcina dėl to, jei paskiepytas asmuo nuo vienos ar kitos infekcijos, po skiepo susirgo sunkia ar lengva ligos forma. To priežastimi gali būti - nesilaikymas rekomenduojamų vakcinavimo intervalų, pvz., žmogus pamiršo atvykti pasiskiepyti rekomenduojamu laiku ir todėl buvo neišlaikyti terminai tarp vakcinacijų arba visai nebaigė nurodyto skiepijimo kurso. Kita priežastis, dėl ko kartais nepasiekiamas norimas rezultatas, tai skiepijamo asmens amžius (kuo vyresnis žmogus, tuo imuninis atsakas yra vangesnis), taip pat labai svarbus imuninio atsako veiksnys - lydinčios ar persirgtos ligos, medikamentų naudojimas.

## 2. Kokias galima išskirti vakcinų rūšis?

Skiepijimams naudojamos įvairios vakcinos. Nėra vieningos vakcinų klasifikacijos. Visos vakcinos klasifikuojamos pagal jų sudėtyje esančių medžiagų kilmę, pvz.: viso mikroorganizmo vakcinos, gyvosios, negyvosios ir t. t.

### Pagal vakcinų tikslinį naudojimą jos gali būti skirstomos:

- ◆ Vakcinos, kurios skirtos skiepyti pagal vaikų profilaktinių skiepijimų kalendorių. Tai valstybės biudžeto finansuojamos vakcinos, skirtos asmenims iki 18 metų. Į šią grupę įeina skiepai nuo tuberkuliozės, hepatito B, kokliušo, stabligės, difterijos, B tipo Haemophilus influenzae, nuo poliomieliito, tymų, epideminio parotito, raudonukės (daugiau informacijos apie Lietuvos vaikų profilaktinių skiepijimų kalendorių galima rasti Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro interneto svetainėje [www.ulac.lt](http://www.ulac.lt)).
- ◆ Vakcinos, kurios skirtos asmenims po traumų, po gyvūnų sužalojimų (stabilgės, pasiutligės vakcinos), gripo vakcina skirta visoms amžiaus grupėms rudens- žiemos laikotarpiu, vakcina nuo erkinio encefalito, galinti apsaugoti tiek vaikus, tiek suaugusius.
- ◆ Keliautojams, vykstantiems į įvairias pasaulio šalis, kuriose registruojamas didelis sergamumas užkrečiamosiomis ligomis, rekomenduojama pasiskiepyti nuo geltonojo drugio, vidurių šiltinės, hepatitų A ir B, poliomieliito, meningokokinės infekcijos, tymų, raudonukės, difterijos, stabligės (informaciją, parengtą pagal Pasaulio sveikatos organizacijos rekomendacijas, galima rasti Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro interneto svetainėje [www.ulac.lt](http://www.ulac.lt)).

## 3. Kokie patarimai rekomenduojami keliaujantiems?

Kiekvienas planuojantis kelionę asmuo turi atsižvelgti į regioną, kur planuoja keliauti, kelionės trukmę ir kreiptis į savo šeimos gydytoją dėl skiepų rekomendacijų. Priklausomai nuo lankytinos šalies, gali būti rekomenduojami skiepijimai, susidedantys iš keliolikos dozių, tarp kurių privalu išlaikyti intervalus nuo mėnesio iki pusės metų, todėl svarbu suskubti kuo anksčiau kreiptis į savo gydytoją, kuris patars nuo kokių infekcijų ir koku laiku reikia skiepytis.

Yra pasaulyje šalių, į kurias draudžiama įvažiuoti asmenims, neturintiems tarptautinio skiepavimo pažymėjimo, kuriame privaloma atžyma apie skiepo nuo geltonojo drugio atlikimo laiką. Įskiepyta vakcina nuo geltonojo drugio asmeniui suformuoja apsaugą visam gyvenimui, tačiau šis skiepas turi būti atliktas likus ne mažiau kaip 10 dienų iki įvažiavimo į planuojamą šalį.

#### **4. Ar skiepams turi įtakos metų laikas, oras, vartojami vaistai?**

Nei metų laikas, nei oras skiepams įtakos neturi. Tačiau egzistuoja vadinamieji sezoniniai skiepai, pvz., skiepai nuo gripo, kuriuos tikslingiausiai naudoti rudens- žiemos periodu.

Svarbu žinoti, kad nereikėtų skiepytis vartojant vaistus, kurie slopina imuninę sistemą (imunosupresantus), atliekant onkologiniams susirgimams taikomą chemoterapinį gydymą arba bet kokios ligos ūmiu periodu.

#### **5. Kaip turėtų elgtis asmuo, nusprendęs skiepytis? Ar turi kreiptis į savo šeimos gydytoją?**

Kiekvienas asmuo, norintis pasiskiepyti ar paskiepyti savo vaiką nuo vienos ar kitos infekcijos, visada privalo konsultuotis su gydytoju ir savarankiškai nepriiminėti sprendimų, susijusių su skiepais.

Asmuo, nusprendęs pasiskiepyti ar paskiepyti savo vaiką, turi kreiptis į savo gydytoją, kuris įvertinęs skiepijamo asmens sveikatos būklę, atliktus skiepus ir rekomenduos vakcinaciją nuo tikslinės infekcijos. Skiepijamas asmuo pasirašo sutikimą dėl savo ar savo vaiko įskiepijimo.

#### **6. Kaip reikia pasiruošti vakcinacijai?**

Jokio specialaus pasiruošimo vakcinacijai nereikia.

## **7. Ar gali skiepytis žmogus, jei jis blogai jaučiasi – turi temperatūros, yra peršalęs ar serga kitomis ligomis?**

Sergantis, karščiuojantis ar bet kokios ligos ūmiame periode žmogus neskiepijamas.

## **8. Kokiomis ligomis sergantys ar kokios sveikatos būklės žmogus negali skiepytis?**

Skiepytis negali sergantys ūmiais ligomis. Po organų transplantacijų skiepai yra negalimi nebaigus imunosupresinio gydymo, nes skiepai bus neefektyvūs. Skiepai po transplantacijų yra skiriami tik tam tikrais terminais, vakcinų kursais. Sudėtingiausia yra po kaulų čiulpų transplantacijos, kuomet reikia iš naujo atkurti imuninę sistemą – žmogaus organizme nebelyka jokios informacijos apie įskiepytas vakcinas. Po įskiepytų gyvųjų vakcinų moterims rekomenduojama nepastoti 3 mėnesius.

## **9. Ką turi žinoti ir kokių saugumo priemonių imtis ką tik pasiskiepijęs asmuo?**

Po vakcinacijos galima užsiimti kasdiene veikla ir nevaržyti savęs. Svarbiausia nepažeisti, netrinti ar kitaip nesudirginti skiepų dūrio vietos. Laipsniškas vakcinos įsisavinimas užtikrina saugesnį imuniteto susiformavimą. Paskiepytas asmuo visada yra perspėjamas dėl galimo šalutinio poveikio.

## **10. Kada pasiskiepijus organizmas įgyja imunitetą? Ar šis imunitetas – visam gyvenimui? Jei ne, kaip dažnai reikia kartoti skiepus?**

Vakcinų veiksmingumą sąlygoja vakcinos kokybė, skiepavimo technika bei skiepiamas asmens sveikatos būklė. Laikas per kurį susiformuoja apsauga po skiepavimo priklauso nuo vakcinos rūšies ar vakcina gyva ar inak-

tyvuota. Įskiepijus vakciną, jau pirmą parą prasideda antikūnų gamyba, kuri tęsiasi iki mėnesio. Kiekvienai vakcinai yra patvirtintas aprašas, kuris nurodo intervalus tarp skiepų ir pakartotino skiepavimo laiką.

## **11. Ar reikia skiepytis, jei žmogus jau persirgo, pavyzdžiui, vėjaraupiais, hepatitu A ir kt. ligomis?**

Persirgus dauguma infekcinių ligų, imunitetas yra įgaunamas visam gyvenimui (vėjaraupiai, hepatitas A). Nuo gripo rekomenduojama skiepytis kiekvieną gripo sezoną, nes gripo virusas turi savybę pasikeisti, todėl rekomenduojama skiepytis kiekvieną gripo sezoną.

## **12. Ar paskiepijus galimos nepageidaujamos reakcijos į skiepą? Kaip jos pasireiškia? Kada reikėtų kreiptis į gydytoją?**

Kiekvienos vakcinos apraše visada nurodoma, kad vakcina yra imunobiologinis preparatas, kurį panaudojus, galimos nepageidaujamos reakcijos. Dažniausiai tai vietinės reakcijos – patinimas, paraudimas, sukietėjimas dūrio vietoje. Bendro pobūdžio reakcijos – pakilusi temperatūra, galvos skausmas, bėrimas ir kt. Organizmo reakcija į kiekvieną skiepą yra nevienoda. Prieš skiepą gydytojas turi perspėti pacientą apie galimas vietinio ar bendro pobūdžio reakcijas.

## **13. Kaip užsikrečiama gripu ir kokie pagrindiniai gripo infekcijos simptomai?**

Gripu galima užsikrėsti nuo sergančio žmogaus. Gripo virusas plinta oru kartu su seilių dalelėmis čiaudint, kosint, kalbant. Seilių dalelės pasklinda ore, nusėda ant aplinkos paviršių. Į kito žmogaus organizmą jos patenka įkvėpus arba užterštomis rankomis palietus akių, nosies, burnos gleivinę. Užsikrėtęs gripo virusu žmogus suserگا per 24–72 val. (vidutiniškai 48 val.).

Gripui būdinga staigi pradžia, aukšta temperatūra (aukštesnė nei 38°C), sausas kosulys, gerklės, galvos ir raumenų skausmas, nuovargis ir

silpnumas. Retai pasitaikantys gripo simptomai yra šleikštulys, vėmimas, pilvo skausmas, viduriavimas.

## 14. Kuo pavojinga gripo infekcija žmogui?

Čiaudint gripo virusas plinta 167 km/val. greičiu. Gripo virusas patekęs ant gleivinių, sugeba jas suardyti, pasidauginti toliau skverbtis į visus organus, aplenkdamas visus organizmo gynybinius barjerus. Didžiausia grėsmė užsikrėtus ir susirgus gripu, galimos sunkios komplikacijos ir mirties išėitys.

### Gripo viruso sukeltos komplikacijos:

- ◆ Plaučių uždegimas (pneumonija).
- ◆ Encefalitas, meningitas (galvos smegenų ir galvos smegenų dangalų uždegimas).
- ◆ Širdies raumens uždegimas (miokarditas).
- ◆ Žarnyno uždegimas (dažniausiai pasitaiko vaikams).
- ◆ Skių uždegimas (priklausomai nuo akies struktūrinės dalies pažeidimo vietos, galimas visiškas apakimas).

## 15. Ką reiktų daryti, norint pasiruošti gripo sezonui?

Pasaulio sveikatos organizacija skiepus pripažįsta pagrindine ir labai efektyvia specifine gripo profilaktikos priemone, apsaugančia nuo gripo ir jo sukeliama komplikacijų.

Skiepijimas sezoninio gripo vakcina (būtent tam gripo sezonui adaptuotomis vakcinomis), rekomenduojamas kasmet visiems asmenims, vyresniems nei 6 mėnesių.

Be skiepų yra nespecifinių gripo profilaktikos priemonių: grūdiniams, bendrai organizmą stiprinantys preparatai, higiena, nereikalingų kontaktų ribojimas ir kt. Tačiau nė viena iš šių priemonių neapsaugo nuo konkrečios gripo viruso padermės, cirkuliuojančios būtent šį sezoną, todėl šios priemonės ir vadinamos nespecifinėmis. Jos stiprina bendrą žmogaus sveikatą, bet nesukuria specifinio imuniteto prieš gripo virusą.



## 16. Kas turėtų pasiskiepyti prieš prasidedant gripo sezonui?

**Pasaulio sveikatos organizacija rekomenduoja pasiskiepyti nuo gripo šioms rizikos grupių asmenims:**

- ◆ Nėščiosioms.
- ◆ 65 metų ir vyresniems asmenims.
- ◆ Asmenims iki 65 metų, sergantiems lėtinėmis širdies kraujagyslių, plaučių, metabolinėmis, inkstų ligomis, bronchine astma, asmenims, kuriems yra imunodeficitinė būklė.
- ◆ Asmenys, kurie gyvena socialinės globos ir slaugos įstaigose.
- ◆ Sveikatos priežiūros įstaigų darbuotojams.

## 17. Kada skiepytis nuo gripo?

Rekomenduojama sezonine gripo vakcina pasiskiepyti rudens–žiemos mėnesiais. Gripo sezono pradžios negalima nuspėti, tačiau žvelgiant retrospektyviai, gripo sezono pradžia laikoma spalio pradžia, o pabaiga – kovo–balandžio mėnesiai. Gydytojai skatinami pradėti skiepyti gyventojus kaip įmanoma anksčiau, kai tik gripo vakcina gydymo įstaigose tampa prieinama.

## 18. Ar vakcinos yra veiksmingos?

Vienas geriausių vakcinos veiksmingumą įrodančių pavyzdžių yra 2 tipo *Haemophilus influenzae B* (Hib) vakcina, apsauganti nuo šios bakterijos sukeltų ligų, kurių sunkiausia – meningitas (smegenų dangalų uždegimas). Pirmą kartą Hib vakcina buvo pradėta naudoti 1990 metais. Tuo metu JAV 2 tipo *Haemophilus influenzae B* mikrobos buvo pati dažniausia bakterinio meningito priežastis, kuri kiekvienais metais sukeldavo vidutiniškai 15 tūkst. susirgimų ir 400–500 mirčių. Susirgimų ir mirčių skaičius dešimtmečiais buvo pastovus. Pradėjus skiepyti Hib vakcina, susirgimų, sukeltų *Haemophilus influenzae B*, sumažėjo iki mažiau kaip penkiasdešimties atvejų per metus. Dramatišką ligų, pvz., susirgimų tymais, kiaulyte, raudonuke, poliomiellitu, difterija, stablige ir kokliušu sumažėjimą per keletą metų sąlygojo skiepai.

## 19. Kodėl svarbūs skiepai ?

### Skiepėjimai turi būti vykdomi dėl trijų svarbiausių priežasčių:

- ◆ Kai kurios ligos yra plačiai paplitusios, todėl sprendimas neskiepyti gyventojų reiškia prisiimti šios ligos riziką.
- ◆ Kai kurios infekcijos vis dar cirkuliuoja aplinkoje. Susirgimai šiomis infekcijomis pasitaiko retai. Sumažėjus skiepėjimų (imunizacijos) apimtims, galimi šių ligų protrūkiai su gyvybei grėsmingomis komplikacijomis. Pvz., JAV praėjusio amžiaus VIII dešimtmečio pabaigoje ir IX dešimtmečio pradžioje sumažėjus vakcinacijos nuo tymų apimtims, buvo užregistruota 11 tūkst. tymų hospitalizacijos bei virš šimto tymų sąlygotų mirčių.
- ◆ Išsivysčiusiose šalyse kai kurios ligos išnyko (pvz., tuberkuliozė, difterija), tačiau jos kituose pasaulio regionuose ir toliau sukelia protrūkus. Atsižvelgiant į didelį tarptautinių kelionių mastą, šias ligas keliautojai gali labai lengvai įvežti į bet kurią kitą šalį.

## 20. Ar vakcinos yra saugios? Ar vakcinos yra būtinos?

Pirmoji žodžio „saugi“ reikšmė yra „nekenksminga“. Šis apibūdinimas leistų suprasti, kad dėl bet kokių neigiamų vakcinos sukeltų pasekmių, vakcina taptų „nesaugi“. Taikant tokį apibūdinimą, nėra visiškai saugių vakcinų. Beveik visos vakcinos sukelia skausmą, paraudimą ar patinimą injekcijos vietoje. Kai kada gali kilti šiek tiek sunkesnių šalutinių reiškinių, pvz., karščiavimas. Nors nei vienas šių simptomų nesukelia sunkesnio ilgalaikio pažeidimo, jis gali išgąsdinti tėvus. Be to, dauguma jaunų tėvų šiandien nėra matę tymų, parotito, raudonukės, poliomielite, difterijos, stabligės ar kokliušo susirgimų. Dėl to dalis tėvų kelia klausimą, ar vaikų vakcinavimas iš viso yra reikalingas ir saugus.

## 21. Ar yra sistemos, užtikrinančios, kad vakcinos yra saugios po to, kai jos yra užregistruotos?

Remiantis Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos reikalavimais, Europoje, o kartu ir Lietuvoje funkcionuoja farmakologinio budrumo sis-

tema. Farmakologinis budrumas – tai veikla, skirta nepageidaujamos reakcijos į vaistą nustatyti, įvertinti ir stebėti bei perspėti apie galimą nepageidaujamą vaisto poveikį. Lietuvoje apie pastebėtas nepageidaujamas reakcijas į vaistą sveikatos priežiūros specialistai bei registracijos teisės turėtojai privalo pranešti Valstybinei vaistų kontrolės tarnybai (VVKT). Pranešimai analizuojami, nustatomi nauji farmakologinio budrumo signalai. Pasikeitimas tokia informacija ir apibendrintas nepageidaujamų reakcijų vertinimas yra būtinas užtikrinant pacientų gydymą saugiais vaistais.

## 22. Ar kūdikiai nėra per maži, kad būtų skiepijami?

Skiepijimo esmė – sužadinti kūdikio imuninės gynybos sistemas, nesukeliant žymesnių klinikinių požymių. Tam vartojamos vakcinos – natūralios substancijos, t. y. mikroorganizmai ar jų komponentai. Paskiepijus sužadinama visiškai natūrali imuninė reakcija, dauguma atvejų nesiskirianti nuo tos, kuri kyla sergant infekcine liga. Vaikai yra imunizuojami per kelis pirmuosius gyvenimo metus, kadangi vakcinomis valdomomis ligomis užsikrečia būdami labai maži.

## 23. Ar geriau skiepytis nei natūraliu būdu persirgti?

Nustatyta, kad „natūrali“ infekcija dažnai sukelia geresnę imunitetą nei vakcinacija. Natūrali infekcija dažniausiai sukelia imunitetą po vieno infekcijos epizodo, o vakcinos gali reikėti kelių dozių. Pvz., difterijos, stibligės, kokliušo, hepatito B ir poliomiélito vakcina yra skiriama mažiausiai tris kartus. Tačiau skirtumas tarp vakcinacijos ir imunizacijos yra už imunitetą mokama „kaina“. Už vakcinaciją mokama „kaina“ yra kelių injekcijų sukeltas nepatogumas ir kartais skaudanti ranka. Už kiekvieną natūralią infekciją mokama „kaina“, dažniausiai, yra gerokai didesnė: pvz., natūralios poliomiélito infekcijos sukeltas paralyžius, psichinio vystymosi sulėtėjimas po natūralios Hib infekcijos, kepenų funkcijos sutrikimai po natūralios hepatito B infekcijos, kurtumas po natūralios parotito infekcijos ar plaučių uždegimas po natūralios vėjaraupių infekcijos.

## 24. Kodėl reikia skiepyti vaikus?

Vakcinacija sumažina infekcinių (užkrečiamų) ligų plitimą. Kai kurių ligų, pvz., poliomielito, difterijos paplitimas pasaulyje ženkliai sumažėjo, nes daugėjo pasiskiepijusių asmenų skaičius. Tačiau labai svarbu skiepytis ir toliau, nes galimi vakcinomis valdomų ligų protrūkiai, esant mažėjančiam pasiskiepijusių gyventojų skaičiui.

Svarbu nenustoti vakcinuotis, nors šiuo metu gali būti registruojami vos keli ligos atvejai. Kuomet bus užmiršta skiepų nauda ir žmonės nebesiskiepys, vis daugiau žmonių susirgs ir platins infekcijas kitiems. To pasekmė – padidėjęs sergamumas, mirtingumas, komplikacijų skaičius. Japonijos pavyzdys: 1974 m. Japonija sėkmingai įgyvendino kokliušo vakcinacijos programą, kuomet net 80 proc. japonų vaikų buvo paskiepyta šia vakcina. Tais metais buvo užregistruota tik 393 kokliušo ligos atvejų ir neužregistruotas nei vienas mirties atvejis. Tačiau praėjus keleriems metams pasklido gandai, jog vakcinuotis nuo kokliušo daugiau nebereikia, jog vakcina galimai nesaugi ir 1976 m. buvo paskiepyta tik 10 proc. vaikų. 1979 m. Japonija išgyveno didžiulę kokliušo epidemiją, kuomet buvo registruota 13 tūkst. susirgimų kokliušu ir net 41 mirties atvejis. 1981 m. vyriausybė pradėjo vakcinaciją nuo kokliušo ir šios ligos atvejų skaičius ženkliai sumažėjo.

## 25. Ar nieko neatsitiks mano vaikui, jeigu vienu kartu jam bus suleistos kelios vakcinos, apsaugančios nuo keleto užkrečiamųjų ligų?

Tyrimai rodo, kad naujagimiams, kūdikiams, vaikams ir suaugusiems galima leisti keletą vakcinų atliekant keletą dūrių vienu kartu.

Kombinuotos vakcinos apsaugo vaikus daugiau nei nuo vienos užkrečiamosios ligos suleidžiant vakcinas vienu dūriu. Tai leidžia sumažinti dūrių ir apsilankymų pas gydytoją skaičių.

## 26. Ar vaikams skiriama ne per daug vakcinų?

Kūdikiams ir maži vaikai paprastai susiduria su daugeliu iššūkių jų imuninei sistemai ir sėkmingai su jais susitvarko. Vakcinos yra tik maža dalis to, su kuo kūdikis susiduria kiekvieną dieną. Motinos gimdoje nėra bakterijų

ir virusų, o vaikui gimus, jo imuninė sistema iš karto susiduria su daugybe įvairių iššūkių (mikrobu). Nuo pat gimimo tūkstančiai įvairių mikroorganizmų apsigyvena ant vaiko odos, nosies, gerklės ir žarnyno gleivinėse. Greitai suformuodami imuninį atsaką į šiuos mikroorganizmus, kūdikiai apsaugo nuo jų patekimo į kraują ir nuo jų sukeltų sunkių ligos formų išsivystymo. Iš tiesų kūdikiai sugeba reaguoti į milijonus skirtingų virusų ir bakterijų, kadangi jų kraujyje cirkuliuoja daugybė imuninių ląstelių. Todėl per pirmuosius dvejus gyvenimo metus skiriamos vakcinos - yra „lašas jūroje“, lyginant su tuo, su kuo kūdikio imuninė sistema susiduria ir susidoroja kiekvieną dieną.

## 27. Ką reikia žinoti nėščiosioms apie skiepijimą?

Nėštumo laikotarpiu kūdikis gauna apsaugą (antikūnus) iš motinos. Motinos antikūnai apsaugo kūdikį pirmus gyvenimo mėnesius nuo kai kurių ligų, tačiau laikui bėgant imunitetas silpnėja. Kūdikius būtina vakcinuoti, pradedant nuo pat gimimo, siekiant juos apsaugoti nuo gyvybei pavojingų ligų.

Informaciją apie vakcinas, skirtas kūdikiams Lietuvoje, galima rasti – Lietuvos Respublikos vaikų profilaktinių skiepijimų kalendoriuje ([www.ulac.lt](http://www.ulac.lt)).

Būtina įsitikinti, jog nėščiosios imunizacija yra atlikta pilnai iki nėštumo pradžios. Jeigu planuojama pastoti, būtina individualiai nustatyti reikalingus skiepus, atsižvelgiant į konkrečius faktorius: amžių, gyvenimą, rizikos veiksmus, keliones, prieš tai buvusią vakcinaciją.

## 28. Ar vakcinos silpnina imuninę sistemą?

Kai vaikai užsikrečia vienu virusu, jie negali taip pat lengvai kovoti su kitais virusais ar bakterijomis. Pavyzdžiui, susirgę vėjaraupiais, vaikai yra jautresni bakterinėms infekcijoms (pvz., A grupės streptokokui). O tymais užsikrėtę vaikai yra jautresni bakterijoms sukeliančioms kraujo infekcijas (sepsiui). Vakcinose infekcijų sukėlėjai yra taip nuslopinti, kad jie negali susilpninti imuninės sistemos. Paskiepytiems vaikams negresia didesnė nei neskiepytiems vaikams kitų infekcijų (kalbama apie vakcinomis nekontroliuojamas infekcijas) rizika.

## 29. Ką daryti, jei žmogus bijo skiepų? Ar galima pasiskiepyti be adatų?

Šiuolaikinė vakcinacija itin patogi ir saugi pacientams. Skiepai saugiai įpakuoti, o adatos – trumpos ir itin plonos, todėl dūris yra vos jaučiamas.

Taip pat yra ir geriamųjų vakcinų, pvz., roto viruso vakcina, kuri skiriama kūdikiams iki pusės metų, oralinės poliomielito ir choleros vakcinos (tačiau pastarųjų Lietuvoje neturime).

## 30. Kur galima gauti išsamios ir patikimos informacijos apie skiepus?

Daugiau patikimos informaciją apie užkrečiamąsias ligas, kurios valdomos skiepais, galima rasti Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro interneto svetainėje [www.ulac.lt](http://www.ulac.lt). Taip pat rekomenduojama konsultuotis su savo šeimos gydytoju.

## 31. Kas yra vakcina?

Vakcinos yra sudėtiniai imunobiologiniai preparatai, sudaryti iš susilpnintų arba užmuštų mikroorganizmų (bakterijų ar virusų) arba jų sudėtinių dalių (komponentų) bei pagalbinių cheminių medžiagų. Mikroorganizmai arba jų dalys yra genetiškai svetimi organizmui, todėl imuninė sistema juos atpažįsta, sukelia imuninį atsaką bei suformuoja imunitetą tam sukėlėjui, t. y. atsparumą. Vakcinos antigeno sukeltas atsakas panašus į tą, kurį sukeltų tikras (natūralus) tos ligos sukėlėjas, tačiau vakcinos antigeno toksinis poveikis yra daug silpnesnis.

2013-10-25. Tiražas 500 egz.  
Leido ir spausdino UAB „Vitaė Litera“,  
Kurpių g. 5–3, LT-44280 Kaunas.

*Rekomendacijos parengtos įgyvendinant projektą „Užkrečiamųjų ligų valdymo sistemos Lietuvoje stiprinimas“ ( VP1-4.3-VRM-02-V-05-009).*

*Projekto vykdytojas – Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras.*



UŽKREČIAMŪJŲ LIGŲ IR AIDS CENTRAS